

С Т А Н О В И Щ Е

на член-кореспондент на БАН, проф. Пламен Марков

гр. София, ул „Княз Александър I“, № 10 вх. Б, ап. 45 А

по конкурса, обявен в Държавен вестник“

с единствен кандидат доцент д-р Лидия Върбанова за присъждане на академичната длъжност ПРОФЕСОР на НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“

Ще започна веднага с безспорното, макар че може би убивам интригата предназначена за финала - запознавайки се подробно с предложените от доц. д-р Лидия Върбанова публикации, удостоверения и справки, бързо и ясно си оформих мнение, че кандидатката за професор на НАТФИЗ има достатъчно основания да ѝ бъде присъдена тази академична длъжност. При по-подробно запознаване с предложените трудове за хабилитация, мнението ми се затвърди и то вече се обосновава най-вече на студиите ѝ: “International Entrepreneurship in the Arts”, както и “Strategic Management in the Arts”, издадени съответно през 2016 и 2013 година от много престижното издателство за изкуства „Routledge (Taylor & Francis), London/New York“, а също така „Стратегическое планирование для обучающихся организаций сферы культуры“, двуезично румънско-руско издание на Европейската културна фондация, публикувано в столицата на Молдова, Кишинев през 2010. Също приемам като доказателствен материал за това кандидатстване в нашия конкурс публикациите на доц. д-р Върбанова в различни специализирани издания с подробни статии, цели студии или компетентни експертни мнения по въпроси свързани с мениджирането на изкуствата. Приемам като огромен плюс за кандидатурата на Върбанова и нейната неуморна педагогическа дейност в най-различни места на света на няколко континента. Аз лично нямам преки наблюдения върху педагогическата дейност на кандидатката, но мисля, че ако определен експерт е поканен някъде да сподели своят опит и наблюдения върху процесите на арт-мениджмънта, и след това продължава да бъде канен там, а и на основание свършената работа там и на много други места, това може само да означава, че поканилите го по-рано са останали впечатлени от неговата ерудиция, педагогически умения и иновативни идеи и

са го канили пак и са го препоръчали и на други места, където са се нуждаели от компетентни обучители или от хора, отстояващи свои оригинални идеи по проблематиката. Педагогическият опит на доц. д-р Върбанова на три континента безспорно ѝ дава добра атестация и за настоящия конкурс. Тя, разбира се, е преподавала досега и като гостуващ преподавател в НАТФИЗ, и задочните впечатления за нейните лекции при нас, които са достигали опосредствено до мен, също са благоприятни за кандидатстващата. Била е обект на интерес от страна на Академията ни и за нас е добре, че е решила да обвърже пряката си професионална си кариера отгук нататък с нас. Както биха казали руснаците „Возвращение на круги свои“. Аз приветствам това.

Отделяйки за трудовете на Лидия Върбанова неочаквано повече време от предвиденото за това в личния си времеви график (защото не очаквах, че нейните трудове ще са толкова многобройни и толкова обстойни), разбрах, че те не могат да се прочетат отгоре-отгоре за общо впечатление, защото са логично подредени и обстоятелствени, като всеки извод идва като логично следствие от предишна констатация. Трудовете са амбициозни в опита си да обхванат почти всички възможни страни и гледни точки към поставените проблеми. Може би е по-правилно да се каже „дискутираните проблеми“, защото богатата библиография и многото цитирания на автори, които са изучавали проблематиката и са се произнесли по нея, правят трудовете своеобразна дискусия между мненията на цитираните автори, както и между тях и становищата на Лидия Върбанова по тези въпроси. Това безспорно е много полезно за читателите, желаещи да научат повече в тази всъщност доста нова територия за изследване и да се опитат да си създадат свое мнение, без това да им бъде натрапено от авторката като сентенция, претендиращи да са единствено възможната и окончателната гледна точка по проблема. Считам това за достойнство на трудовете на Лидия Върбанова, което им придава стойност в една по-широка дискусия. Бих препоръчал превода и издаването на тези трудове на български като учебни помагала за нашите студенти в магистърската специалност „Мениджмънт в сценичните изкуства“, както и в бакалавърската „Театрална продукция“. Това би бил един полезен ход за побързото и цялостно кооптиране на Лидия Върбанова в пожеланата от нея нова среда за педагогическо и научно развитие.

Имам и някои свои вътрешни питання и съмнения. Много ми се иска евентуалното привличане на кандидатката, за което аз без съмнение ще гласувам, да има и повече практически ползи за Академията ни. Интересно

ми е дали богатия ѝ теоретически опит би могъл да бъде приложен на практика при трансформирането на нашия досегашен „Учебен драматичен театър“ в Театър НАТФИЗ, като една модерно организирана театрална структура. Тук приложението на нейния опит би могъл да даде голямо предимство за практическата убедителност на теоретическите заключения и би могло да превърне специалността ни „Мениджмънт в сценичните изкуства“ в една по практически насочена специалност, защото теоретически насочени подобни специалности има и в други университети и ние като че ли недостатъчно се възползваме от възможностите на нашата, имайки на разположение театрална сграда на самата театрална улица „Раковски“. Това питане е с положителна насоченост и очаквания, защото: „Теорията, драги мой, е сива, зелено е дървото на живота“.

Също на мен, вероятно поради битността ми на режисьор-практик, ми направи впечатление, пълното отсъствие на думичката „режисьор“ в трудовете на Лидия Върбанова. Отдавам го на факта, че тези трудове са създадени зад океана, където театралния режисьор е вид „организатор на театралното представление“, но в Европа „театрален режисьор“ е термин, който има своето място и в традициите и в съвременето на театъра. Само ще цитирам проф. дин. Камелия Николова и заглавието на книгата за режисурата като „Другото име на модерния театър“. Не казвам това от позицията на обидена и оципана госпожица, а защото връщайки се в Европа, авторката ще трябва да вземе пред вид, че по-комерсиалните термини на театъра зад океана, тук се трансформират, като и „арт-мениджмънта“ и „субсидирането на проекти“ до много по-висока степен се свързват с името на режисьора. Европейският континент има други традиции и критерии, различни от Америка и Азия, макар идеята за режисура в театъра там да е отхвърлена от някои гениални дилетанти в теорията като любимият ми съвременен американски драматург Дейвид Мамет. При евентуално превеждане и издаване на трудовете ѝ на български, нещо, което силно препоръчвам, мисля, че предназначено за нашата аудитория липсата на каквато и да е обвързаност на мениджмънта с режисьорското съпричастие към театралното представление е нелогично, а неупоменаването на „театрален режисьор“ под каквато и да е форма, съотнесено към европейските театрални процеси, даже изглежда преднамерено. Нека оставим това на „великия театрален теоретик“ Мамет, продължавайки да поставяме неговите пиеси като режисьори. Това, разбира се, е само едно мнение, както многобройните мнения, цитирани в трудовете на Лидия Върбанова.

Като обобщение считам, че предложените за хабилитация трудове на доц. д-р Лидия Върбанова имат сериозна научна и педагогическа стойност и са имат приносен характер, като защитават успешно формулираните от самата авторка думи, очертаващи приносния им характер. Тези идеи и това ново лице би могло да придаде друго измерение на вече традиционната наша магистърска програма „Мениджмънт в сценичните изкуства“, за която досега канехме отвън едни от най-авторитетните имена у нас в тази област. Време е да имаме и преподавател на щат с доказан международен авторитет като кандидатката в конкурса доц. д-р Лидия Върбанова.

В заключение ще потвърдя заявеното в началото, защото не вярвам в рубриката „разкази с неочакван край“ – аз гласувам с „ДА“, за това в този конкурс на доц. д-р Лидия Върбанова да бъде присвоена академичната длъжност „професор“.

03. 09. 2018

член кореспондент на БАН, проф. Пламен Марков